

АЛЕКСАНДЪР ГРИН ЖИВОТЪТ НА ГНОР

Превод от руски: Атанас Далчев, —

chitanka.info

Големите дървета привличат мълнията.
Александър Дюма

I

Рано призори зад решетчатата ограда на парка се чуваше тих разговор. Младият човек, който спеше в северната ъглова стая, се събуди в оня миг, когато кратък изразителен женски вик заглуши чуруликането на птиците.

Събуденият лежа известно време в леглото; зачул бързи стъпки под прозореца, стана, дръпна пердето, но не забеляза никого; всичко утихна, ранното, студено слънце хвърляше в алеите ниска светлина; удължени росни сенки изпъстряха веселия полусън на парка; тревните площи димяха; тишината изглеждаше сънлива и неспокойна.

„Присънило ми се е“ — рече си младият човек и отново легна, като се мъчеше да заспи.

— Гласът приличаше, много приличаше — промърмори той и се обърна на другата страна. Така подряма с отворени очи около пет минути, като размишляваше за близкото си заминаване, за любовта и нежността. Изникваха полузабравени спомени; в утринната тишина те придобиваха трогателния оцвет на сънища, вълнуващи със своята неосезаема нетрайност и невъзвратимост.

Обърнат към действителността, Гнор се опитваше известно време да превърне непълните си двадесет години в двадесет и една. Въпросът за пълнолетието се поставяше категорично пред него: на много младите хора, когато мислят да се женят за някоя твърде млада особа, обикновено се правят различни пречки. Гнор обгърна с очи прекрасната обстановка в стаята, дето беше живял близо месец. Нейният солиден разкош беше за него като табелката, окачена над писалището на делови човек: „Денонощието има двадесет и четири часа.“ На езика на Гнор това звучеше така: „Тя има доста много пари.“

Гнор се изчерви, обърна топлатата възглавница — и сънят му изчезна. Известно време душата му се намираше под пресата на наранената гордост; след това, като отърси неприятната тежест, Гнор съвсем непоследователно и нежно се усмихна. За него, както и за всяка проста душа, интимните спомени бяха по-убедителни от

пресмятанията на обществената математика. Мърдайки бавно устни, той високо повтори някои думи, казани снощи — думи, прелетели от уста на уста подобно птици, подплашени призори и изчезнали в тревогата на здрача. Като се притискаше все по-силно и по-силно до възглавницата, той си спомни първите предпазливи докосвания на ръцете, сериозната целувка, блестящите очи и клетвите. Гнор се засмя, зави устата си с одеялото, изтегна се и чу как в една далечна стая се разнесе шест пъти глух, бърз звън.

— Шест часът — рече Гнор, — а не ми се спи. Какво да правя?

Вчерашното изключително събитие го изпълваше със светлина, безпричинна тъга и радост. Човек, който е получил първата целувка от жена, не знае на другия ден къде да си дене ръцете и краката; цялото тяло освен сърцето му се струва непоносимо бреме. Заедно с това потребността да се движи, да живее и да започне да живее колкото може по-рано, е постоянна причина за неспокойния сън на щастливите. Гнор бързо се облече, излезе, мина редица тъмни, застлани с цветна коприна, накичени зали: в последната от тях стенното огледало отразяваше гърба на един човек, който четеше вестник. Този човек седеше зад далечната ъглова маса; наведената му глава се вдигна при шума на Гноровите стъпки; Гнор се спря.

— Как! — рече той през смях. — И вие ли не спите? Вие, образецът на редовен живот! Сега поне мога да обсъдя заедно с вас какво да правя, щом съм се събудил така безразсъдно рано.

Човекът с вестника имаше дълго име, но всички, пък и той самият, се задоволяваха с една част от него: Ениок. Той захвърли прошумелия вестник на пода, стана, разтърка лениво ръце и въпросително огледа Гнор. Закъсняла усмивка се появи на бледото му лице.

— Аз не съм лягал — рече Ениок. — Наистина за това нямаше особено уважителни причини. Но все пак преди заминаване имам навик да си подрежда книжата, да си правя бележки. Какво сочно, златисто утро, нали?

— И вие ли пътувате?

— Да. Утре.

Ениок гледаше Гнор спокойно и ласкаво; обикновено сухото му лице беше сега привлекателно, почти приятелско. „Как може да се

променя този човек! — рече си Гнор. — Той е цяла тълпа от хора, мълчалива и нервна тълпа. Едничък той изпълва този голям дом.“

— И аз също ще замина утре — рече Гнор, — искам да ви попитам в колко часа потегля „Епископът на Архипелага“?

— Не знам. — Гласът на Ениок ставаше все по-напевен и приятен. — Не завися от параходните компании, нали имам, както знаете, своя яхта. И ако поискате — добави той — за вас ще се намери хубавичка, широка каюта.

— Благодаря — рече Гнор, — но рейсът на парахода е директен. Ще бъда у дома след седмица.

— Седмица-две, каква разлика има? — равнодушно възрази Ениок. — Ние ще посетим някои затънтени кътчета на земята и ще заприличаме на любопитни риби, попаднали в златните мрежи на чудесата. За някои места, особено на младини, остават силни спомени. Аз познавам земното кълбо; една обиколка от хиляда мили заради вас и разходката не ще ми даде нищо освен здраве.

Гнор се колебаеше. Пътуването на платноходен кораб с Ениок, който беше прекарал на гости два месеца под един покрив с него, изглеждаше за Гнор и хубаво, и лошо. Ениок разговаряше с нея, гледаше я, тримата те неведнъж правеха разходки. За влюбените, след като предметът на страстта им е станал невидим и далечен, присъствието на такъв човек е понякога горчива, но осезателна утеха. А лошото беше, че първото писмо на Кармен, истинският ѝ почерк, листът, на който е лежала нейната ръка, щяха да го чакат твърде дълго. Гнор желаше да прочете колкото може по-скоро това прекрасно, ненаписано още писмо.

— Не — рече той, — благодаря, отказвам се.

Ениок вдигна вестника, сгъна го грижливо, хвърли го на масата и се обърна с лице към терасата. Нейните утринни ослепителни стъкла пламтяха от зеленина; влажният мирис на цветя проникваше в залата заедно с тихото ликуване на светлината, която правеше студената пищност на сградата ясна и мека.

Гнор погледна наоколо, като че искаше да запомни всички дреболии и подробности. Този дом стана важна част от душата му; струваше му се, че върху всички предмети лежи погледът на Кармен и по тайнствен начин им придава нежната сила на притеглянето; беззвучната реч на вещите му говореше за дните, минали бързо и

неспокойно, за болезнената тревога на погледите, за мълчанието, за незначителните разговори, които вълнуват като гняв, като радостно разтърсване; за немите призови на усмихващото се лице, за съмненията и мечтите. Забравил дори за присъствието на Ениок, Гнор мълчаливо гледаше в дълбочината на арката, която откриваше перспективата на далечните просторни зали, пресечени от полегатите стълбове димна, утринна светлина. Докосването на Ениок го изтръгна от замислеността.

— От какво се събудихте? — попита Ениок с прозявка. — Бих пил едно кафе, но бюфетчикът още спи, а и камериерите също. Може би сте сънували страшен сън?

— Не — рече Гнор, — станал съм нервен... Някаква дреболия, глъчка от разговор може би на улицата...

Ениок го погледна изпод ръката, с която търкаше челото си, замислено, но спокойно. Гнор продължи:

— Да идем в билиардната. Аз и вие просто няма какво да правим.

— На драго сърце. Ще се опитам да си възвърна проиграните вчера пари с позлатения месар Кнаст.

— Аз не играя на пари — рече Гнор и добави с усмивка: — Пък и парите ми са кът.

— Ще се уговорим долу — рече Ениок.

Той бързо тръгна напред и изчезна в крилото на коридора. Гнор тръгна след него. Но дочул зад себе си добре познатите стъпки, се обърна и радостно протегна ръце. Кармен идваше към него с недоумяващо, бледо, но живо и ясно лице; движенията ѝ издаваха безпокойство и нерешителност.

— Това не сте вие, а слънцето — рече Гнор и пое мъничката ѝ ръка. — Заради това е така светло и чисто. Защо не спите?

— Не знам.

Тази изящна девойка с хубава извивка на веждите и твърда уста говореше с отворен гръден глас, който я правеше малко по-възрастна, както бабешко боне на главата на десетгодишно момиченце.

— А вие?

— Днес никой не спи — рече Гнор. — Обичам ви. Ениок и аз не спим. Вие сте третата.

— Безсъние. — Тя стоеше странешком към Гнор; ръката ѝ, задържана от младия човек, се пъхаше доверчиво в ръката му и

оставяше между сукното и ризата блаженото усещане на мимолетна милувка. — Вие ще отпътувате, но се връщайте по-скоро, а дотогава ми пишете по-често. Нали и аз ви обичам.

— Съществуват три свята — продума трогнатият Гнор: — красив, прекрасен и прелестен. Красивият свят е земята, прекрасният — изкуството, прелестният свят сте вие. Аз съвсем не искам да заминавам, Кармен; това иска баща ми. Той е съвсем болен, работите му са занемарени. Отивам по задължение. Все ми е едно. Не искам да оскърбявам стареца. Но той ми е вече чужд; всичко ми е чуждо, обичам единствено вас.

— И аз — рече девойката. — Извинете, трябва да полегна, уморена съм, Гнор, и ако вие...

Тя не довърши, кимна на Гнор, като продължаваше да го гледа с оня поглед, с какъвто умее да гледа само жена в разцвета на първата си любов, тръгна към вратата, но се върна и като се приближи до рояла, който блестеше в прашната светлина на прозореца, докосна клавишите. Онова, което почна да свири тихо и бързо, беше познато на Гнор; той слушаше с наведена глава началото на оригиналната мелодия, весела и пълнозвучна. Кармен вдигна ръце; незавършеният такт замря като въпросителен звън.

— После ще я досвирия — рече тя.

— Кога?

— Когато бъдеш с мен.

Тя се усмихна и усмихната се изгуби в страничната врата.

Гнор тръсна глава, мислено довърши мелодията, прекъсната от Кармен, и отиде при Ениок. Тук цареше здрач; ниските прозорци, закрити с плътни завеси, почти не пропускаха светлина; малкият орехов билиард изглеждаше мрачен като ученическа черна дъска в празен клас. Ениок натисна копчето: електрическите лалета засияха безжизнено под потона; тази светлина, смесена с дневната, озари лениво стаята. Ениок разглеждаше щеката, натърка я старателно с тебешир и я пхна под мишницата си, мушна ръце в джобовете.

— Почнете вие — рече Гнор.

— На какво ще играем? — продума бавно Ениок, като извади ръка от джоба си и завъртя топката с пръсти. — Връщам се към своето предложение. Ако загубите, ще ви взема на своята яхта.

— Добре — рече Гнор. Беше го овладяло ироничното безгрижие на щастлив човек. — Добре: щом искате яхта, да бъде яхта. Във всеки случай това е съблазнителна загуба! Какво залагате срещу това?

— Всичко, каквото пожелаете. — Ениок се замисли и огъна щеката; дървото изпращя и падна от ръцете му на паркета. — Колко съм невнимателен — рече Ениок, като ритна с крак парчето. — Ето какво: ако спечелите, няма да ви преча да живеете, ще се подчиня на съдбата.

Тези думи той изговори бързо, с едва променен глас и тозчас взе да се смее, загледан с неподвижни, добри очи в учудения Гнор.

— Аз съм шегобиец — рече той. — Нищо не ми доставя такова, по същина безобидно, удоволствие, както да накарам един човек да зине уста. Не, ако спечелите, вие искате и получавате всичко, каквото пожелаете.

— Добре — Гнор търкулна топката. — Няма да ви разоря.

Той направи три карамбола, като изпрати топката на противника в отсрещния ъгъл и отстъпи мястото си на Ениок.

— Едно — рече Ениок. Топките се разбягаха, като чертаеха безшумни ъгли по сукното, и се спряха в изгодно положение. — Две. — Той удряше с щеката, почти без да се помръдне от мястото си. — Три. Четири. Пет. Шест.

Гнор, усмихвайки се неестествено, гледаше как двете покорни топки, като отскачаха и се въртяха, се подлагаха на третата, която тичаше около тях бързо като овчарско куче подир стадо. Топката докосваше със сухо чаткане една след друга останалите две и се връщаше при Ениок.

— Четиринадесет — рече Ениок; едри капки пот се появиха на слепоочията му; той не улучи, пое дъх и се отдръпна настрана.

— Вие сте силен противник — рече Гнор. — Ще бъда внимателен.

В играта си той можа да събере топките една до друга, гладеше ги със своята топка ту от едната, ту от другата страна, като се стараеше да не ги разедини и да не остава с тях по права линия. Като се редуваха и правеха ту повече, ту по-малко точки, играчите вървяха наравно: след половин час на сметалото на Гнор имаше деветдесет и пет точки, а на сметалото на Ениок деветдесет и девет.

— Пет — рече Гнор. — Пет — повтори той, като закачи двете и доволно въздъхна. — Остават ми още четири.

Той направи още три удара и при последния не улучи: щеката се плъзна, а топката не стигна до края.

— Върви ви — рече Гнор някак с яд, — аз загубих.

Ениок мълчеше. Гнор погледна сукното и се усмихна: топките стояха една срещу друга до срещуположните ръбове: третата, с която трябваше да играе Ениок, се спря по средата на билиярда; и трите се съединяваха в една права линия. „Карамболът е почти невъзможен“ — помисли си той и се загледа.

Ениок се наведе, опря се с пръстите на лявата ръка върху сукното, свали щеката и се прицели. Той беше много бледен — бледен като бялата кокалена топка. За миг примижа, отвори очи, въздъхна и удари с все сили отдолу топката; топката блесна, чукна встрани далечната, която зави в дъга, и като се въртеше бързо в обратна страна подобно бумеранг, като се търкаляше все по-бавно, леко, сякаш въздъхвайки, докосна втората. Ениок хвърли щеката.

— По-рано играех по-добре — рече той. Ръцете му трепереха.

Той почна да ги мие, като чукаше нервно с крачника на порцелановия умивалник.

Гнор мълчаливо остави щеката. Той не очакваше да изгуби и затова станалото му се стори дважд по-нелепо. „Ти не ми донесе днес щастие — помисли той, — и аз няма да получа скоро писмо от тебе. Всичко е случайност.“

— Всичко е плод на случая — сякаш отгатнал неговите мисли, рече Ениок, като продължаваше да се търка с пешкира. — Може би затова вие сте щастлив в любовта. И така аз ще ви приготвя кафето. Преди малко горе свиреше Кармен, тя има добра техника. Колко е странно, че и тримата се събудихме в едно и също време.

— Странно ли? Защо? — рече разсеяно Гнор. — Това е случайност.

— Да, случайност. — Ениок загаси електричеството. — Да идем да закусим, мили, и да поприказваме за предстоящото ни пътуване.

II

Зеленикавите стени на вълните, които се носеха отвъд кръглото стъкло на илюминатора, пълзяха нагоре, колебаеха се на потона и отново, подчинявайки се на люлеенията на кораба, политаха безшумно надолу. Ропотът на водните струи, които обливаха корпуса на яхтата със стремителни докосвания; тропотът от крака горе; задавеният възглас, долетял сякаш от друг свят; подрънкващата дръжка на вратата; ленивото скърцане на мачтите; шумът на вятъра; плющенето на платното; танцът на окачения календар на стената — целият ритъм на деня, прекаран на кораба, мигове тишина, пълна със сурово напрежение, несигурният уют на океана, възкресяващ фантазии, подвизи и ужаси, радости и катастрофи от морските летописи, напливът на тези впечатления държа Гнор около пет минути в състояние на тържествено вцепенение; той поиска да стане, да излезе на палубата, но тозчас забрави за това, загледан в играта на пръските, които се стичаха по илюминатора като мътилка. Мислите на Гнор бяха както винаги в една точка на далечния бряг — точката, която беше отсега постоянна тяхна резиденция.

В този миг влезе Ениок. Беше много весел; мушамената морска шапка, килната на тила, придаваше на неговото остро, подвижно лице отсянка на грубичко безгрижие. Той седна на сгъваемия стол. Гнор затвори книгата.

— Гнор — рече Ениок, — готвя ви редки впечатления. След няколко минути „Орфей“ ще спусне котва, двамата ще тръгнем с бързоходна лодка. Онова, което ще видите, е възхитително. На една и половина миля отук се намира остров Аш; той е малък, уютен и като че създаден за усамотение. Но такива острови има много; не, аз не бих ви откъсвал от книгата заради сантиментална разходка. На острова живее един човек.

— Добре — рече Гнор, — този човек, разбира се, е Робинзон или неговият внук. Готов съм да му засвидетелствувам почитта си. Той ще ни нагости с козе мляко и с компанията на някой папагал.

— Вие отгатнахте — Ениок оправи фуражката си, оживлението му спадна, гласът му стана твърд и тих. — Той живее тук отскоро, днес аз ще го навестя за последен път. След заминаването на бързоходната лодка той няма да види вече човешко лице. Желанието ми да идем двама с вас се оправдава със способността на чуждите очи да създават от дребни неща истории. Това за вас не е напълно ясно, но той сам навярно ще ви разкаже за себе си; тази история в наше време звучи като ехо от забравени легенди, макар че е също така жизнена и правдива, както воят на гладния или цицината на челото; тя е жестока и интересна.

— Той е старец — рече Гнор, — вероятно мрази живота и хората?

— Грешите — Ениок поклати глава. — Не, той е още съвсем младо животно. Има среден ръст, много прилича на вас.

— Много ми е жал за сиромаха — рече Гнор. — Вие сигурно сте единственият, който не му е противен.

— Аз сам го направих такъв. Той е моя рожба. — Ениок почна да потрива ръце пред лицето си; духаше пръстите си, макар че температурата в каютата приближаваше точката на кипенето. — Виждате ли, аз му се падам духовен баща. Всичко ще стане ясно. — Той се изправи, приближи се до стълбата, върна се и като се усмихна любезно, хвана Гнор за копчето. — „Орфей“ ще завърши своя път след пет, най-много след шест дни. Доволни ли сте от пътешествието?

— Да — Гнор сериозно погледна Ениок. — Омръзнаха ми интернационалните навалици по параходите рейсове завинаги, за цял живот ще остане в паметта ми насмолената палуба, небето, побеляло от платната, изпълнени със солена вятър, звездните ноци в океана и вашето гостоприемство.

— Аз съм сдържан човек — рече Ениок, като клатеше глава, сякаш отговорът на Гнор не го задоволяваше напълно, — сдържан и затворен. Сдържан, затворен и мнителен. Всичко наред ли беше при вас?

— Напълно.

— Отношението на коменданта?

— Прекрасно.

— Храната? Осветлението? Бельото?

— Това е жестоко, Ениок — възрази през смях Гнор, — жестоко е да караш човека да има за благодарност само жалки човешки думи. Прекратете мъчението. И най-придирчивият гостенин не би могъл да живее тук по-хубаво от мене.

— Извинете — настойчиво продължи Ениок, — аз, както ви казах, съм мнителен. Бях ли джентълмен към вас?

Гнор искаше да отговори с шега, но стиснатите зъби на Ениок за миг промениха спокойното настроение на момъка; той мълком сви рамене.

Учудвате ме — рече малко сухо той — и аз си спомням, че... да... действително преди имаше случаи, когато не ви разбирах напълно.

Ениок стъпи на корабната стълба.

— Не, това е обикновена мнителност — рече той. — Обикновена мнителност, но аз я изразявам хумористично.

Той изчезна в светлия кръг на люка, а Гнор машинално прелистваше страниците на книгата и продължаваше мисления си разговор с този безцеремонен, решителен, поживял си човек, който караше другите съсредоточено да мислят за него. Отношенията между двамата винаги бяха образец на учтивост, внимание и любезност, сякаш предопределени в бъдеще за неизвестно състезание. Те кръстосваха, несъзнателно още, мисли и изражения, изостряха думите — оръжието на духа, — като се бореха с погледи и жестове, с усмивки и шеги, спореха и в мълчанието. Изразите им бяха изискани, а тонът на гласа отговаряше винаги на точния смисъл на изреченията. В сърцата им нямаше небрежна един към друг простота — спътница на взаимна симпатия; Ениок четеше в душата на Гнор, Гнор не виждаше истинския Ениок: живата форма на този човек, твърде гъвкава и подвижна, объркваше тоновете.

Зверският трясък на котвената верига прекъсна мислите на Гнор на онова място, където той говореше с Ениок: „Вашето безпокойство е напразно и прилича на шега.“ Слънчевата светлина, която съединяваше отвора на люка със сенчестата дълбочина на каютата, трепна и се скри на палубата. „Орфей“ възви.

Гнор се качи горе.

Пладнето гореше с цялата сила, която имат огнените дробове на Юга; чудесната простота на океана, синият му блясък обкръжаваха

яхтата; голите, обгорели гърбове на моряците се гънеха над спуснатите платна, които напомняха разхвърляното бельо на гигант; вдясно, отрязана с бялата нишка на приборя, се извисяваше една скалиста вдлъбнатина на брега. Двама души шетаха около един дървен сандък. Единият подаваше предметите, другият ги слагаше, понякога се изправяше и драсваше с нокът по листа хартия; Гнор се спря до шлюпбалката, моряците продължаваха работата си.

— Карабина в калъф? — попита човекът с листа хартия, като тегли черта под реда.

— Да — отвърна другият.

— Одеяло?

— Да.

— Патрони?

— Да.

— Консерви?

— Да.

— Бельо?

— Да.

— Свещи?

— Да.

— Кибрит?

— Да.

— Огниво, два кремъка?

— Да.

— Тютюн?

— Да.

Морякът, седнал на сандъка, почна да забива гвоздеите. Гнор се обърна към острова, дето живееше странният приказан човек на Ениок; предметите, опаковани в сандъка, навярно бяха предназначени за него. Той избягваше хората, но за него, види се, си спомняха и го снабдяваха с необходимото — това вършеше Ениок.

— Постъпките му са красноречиви — рече на себе си Гнор. — Той е по-мек, отколкото мислех.

Зад гърба му се чува стъпки. Гнор се обърна: Ениок стоеше пред него, облечен за разходка, с ботуши и фланелка; очите му блестяха.

— Не вземайте пушка, аз взех — рече той.

— Когато за първи път в живота си посетих обсерваторията — рече Гнор, — мисълта, че ще видя в черния кладенец на бездната светлите късове на световите, че телескопът ще ми даде ужасяващата безкрайност на световния ефир, ме развълнува страшно. Почувствувах се така, като че рискувах живота си. Прилича на сегашното ми състояние. Аз се страхувам и искам да видя вашия човек; той трябва да е различен от нас двамата. Грандиозен. Сигурно прави силно впечатление.

— Нещастникът е отвикнал да прави впечатление — заяви лекомислено Ениок. — Той е бунтуващ се мъртвец. Но аз ще ви оставя. След пет минути ще дойда.

Той слезе в стаята си, заключи отвътре вратата на каютата, седна в креслото, затвори очи и остана неподвижен. На вратата се почука. Ениок стана.

— Идвам — рече той, — ей сега идвам. — Портретът, окачен над леглото, му, го държеше, изглежда, в нерешителност. Той го погледна, щракна предизвикателно с пръсти и се разсмя. — Аз все пак идвам, Кармен — рече Ениок.

Той отвори вратата и излезе. На неговия упорит, тежък поглед тъмнокосият портрет отвърна с проста, лека усмивка.

III

Крайбрежният вятър, изпълнен с ароматна горска влага, нахлуваше в ушите и дробовете; сякаш невидими откоси трева и цъфнали клонки закачат лицето и падат в краката. Гнор седеше на сандъка, преместен от лодката на брега, Ениок стоеше до водата.

— Мислех — рече Гнор, — че отшелникът на Аш ще ни уреди малка среща. Може би отдавна е умрял.

— Ех, не. — Ениок погледна Гнор отгоре и се наведе да вдигне едно камъче. — Вижте колко пъти ще подскочи над водата. — Той замахна, камъчето заскача по водата и потъна. — Какво? Пет ли? Не, мисля, не по-малко от девет. Гнор, искам да съм малък, това странно желание ме спохожда рядко; аз няма да му се поддам.

— Не знам. Не ви познавам. Може би това е хубаво.

— Може би, но не съвсем. — Ениок се приближи до лодката, извади пушката от калъфа и бавно я напълни. — Сега ще гръмна два пъти, това е сигнал. Той ще ни чуе и ще дойде.

Ениок вдигна дулото нагоре, изпразни двете цеви; еквивият трясък се повтори два пъти и с неясен отглас потъна в гората.

Гнор поклати замислено глава.

— Този салют на самотата, Ениок — рече той, — кой знае защо ме тревожи. Искам да водя с жителя на Аш дълъг разговор. Не знам кой е; вие говорите за него бегло и сухо, но съдбата му не знам защо ме трогва и натежава; аз напрегнато чакам неговото появяване. Когато дойде, аз...

Рязка бръчка, признак на съсредоточено внимание, разсече челото на Ениок. Гнор продължи:

— Ще го предумам да замине с нас.

Ениок се засмя силно.

— Глупости — рече той, като хапеше мустаците си, — той няма да дойде.

— Ще го разпитам.

— Ще мълчи...

— Ще го разпитам за миналото. В миналото има пътеводна светлина.

— Миналото го е погубило. А светлината е угаснала.

— Нека обикне бъдещето, неизвестността, която ни кара да живеем.

— Вашият порив — рече Ениок, като танцуваше на един крак, — вашият порив ще се разбие, както се троши парче тебешир о главата на тъп ученик. Наистина — възкликна с въодушевление той, — заслужава ли да мислим за един чудак? Неговите дни сред хората биха били банални и нетърпимо отегчителни, а тук той не е лишен и от някакъв, наистина съвсем блед, ореол. Да оставим това.

— Добре — възрази упорито Гнор, — аз ще му разкажа колко е прекрасен животът и ако ръката му никога не се е протягала за приятелско ръкостискане или любовна ласка, той може да ми обърне гръб.

— Това той няма да направи в никакъв случай.

— Няма го — рече тъжно Гнор. — Той е умрял или е отишъл на лов в другия край на острова.

Ениок сякаш не чуваше Гнор; вдигайки бавно ръце, за да ги прекара по бледото си лице, той гледаше право пред себе си с поглед, пълен със съсредоточен размисъл. Той се бореше; това беше кратка, закъсняла борба, жалка схватка. Тя го изтощи и раздразни. След минута той рече твърдо и почти искрено:

— Аз съм богат, но бих дал всичко, дори живота си, за да бъда на мястото на този човек.

— Тъмно казано — усмихна се Гнор, — тъмно като под одеяло. А е интересно.

— Ще ви разкажа за себе си. — Ениок сложи ръка на рамото на Гнор. — Слушайте. Днес ми се ще да говоря непрекъснато. Аз бях измамен. Претърпях голяма измама. Това беше отдавна: отивах с товар сукно в Батавия и корабът ни беше разбит на трески. Десетина дни след това лежах напреки върху набързо сглобения сал, по корем. Нямах нито сили, нито желание да стана, да се разтъпча, да предприема нещо. Изпаднах в бълнуване, виждах езера с прясна вода, тресеше ме и за развлечение тихо стенех. Бурята, която погуби кораба, премина в затишие. Зноят и океанът ме свариха; салът стоеше неподвижно като рибарска плувка във вир; аз гладувах, задъхвах се и

чаках смъртта. Отново духна вятър. През нощта се пробудих от мъчителна жажда; наоколо беше мрак и грохот. Сини светкавици браздяха пространството; вълните ме подхвърляха заедно със сала ту нагоре — към облаците, ту надолу — в течните черни ями. Разбих брадичката си о ръба на дъските; по врата ми течеше кръв. Настъпи утрото. На края на небето, при непрестанно мигащата светлина в небесните пукнатини се влачеха неудържимо към далечните облаци пенливи зеленикави вълни; сред тях се мятаха черните вихрушки на смерчовете; над тях като ято обезумели птици се трупяха ниски облаци — и всичко се смеси. Аз бълнувах; бълнуването беше променило всичко. Безкрайни върволици черни жени се носеха нагоре с вдигнати към небето ръце; тяхната кипяща грамада докосваше небето; от небето, през червените пролуки на облаците, падаха долу като прозрачен хаос голи розови и бели жени. Озарените кълба от тела, които се сплитаха и разкъсваха, въртяха се като вихър или политаха като камък надолу, съединиха с непрестанното си движение небето и океана. Една жена със златна кожа ги разсея. Тя легна като чудноват облак над далечната мъгла. Спасиха ме рибари, които ме срещнали случайно; аз съм бил полужив, в треска и съм говорел глупости. Оздравях, а после силно тъгувах; дните, когато умирах в океана, изпаднал в бълнуване, пълни с нежни огнени призраци, ме бяха отровили. Това беше прекрасен и страшен сън — велика измама.

Той млъкна, а Гнор се замисли над разказа му.

— Тайфунът живот ли е? — попита Гнор. — Но кой живее така?

— Той. — Ениок кимна към гората и неприятно се засмя. — Той има жена със златна кожа. Чувате ли нещо? Не? И аз не чувам. Добре, аз пак ще гръмна.

Той взе пушката, дълго я въртя в ръцете си, но я пъкна под мишница.

— Не си струва да гърмя. — Ениок метна пушката на рамо. — Позволете ми да ви оставя. Ще отида малко напред и ще го потърся. Ако искате, да вървим заедно. Няма да ви карам да ходите много.

Те тръгнаха. Ениок напред, Гнор отзад. Пътеки и следи нямаше; краката потъваха до колене в синкаво-жълтата трева; екваториалният лес напомняше гигантски оранжерии, от които буря е свалила прозрачните покриви, изтрила е границата между усилията на природата и човека и пред поразеното зрение е разгърнала

творчеството на първобитните форми, толкова сродно с нашите земни понятия за чудесното и странното. Този лес във всеки свой лист дишаше сила на несъзнателен, първичен и дързък живот, ярко предизвикателство и укор; попаднал тук, човек чувствуваше необходимост да мълчи.

Ениок спря насред поляната. Горските, синкави сенки браздяха лицето му и променяха израза на очите му.

Гнор чакаше.

— Вие няма защо да идвате по-нататък. — Ениок стоеше гърбом към Гнор. — Тук наблизно... е той... Не бих искал да го учудим изведнъж и силно, като се появим двамата. Ето ви пури.

Гнор кимна. Гърбът на Ениок, приведен, се мушна в бодливите стъбла на растенията, оплетени около дърветата; той прошумя в листата и изчезна.

Гнор погледна наоколо, легна, сложи ръце под главата си и се загледа нагоре.

Синият блясък на небето, затулено над главата му с дебели огромни листа, го дразнеше с пищното си синьо царство. Гърбът на Ениок известно време още стоеше пред очите му в последното си движение; после, отстъпил място на разговора с Кармен, изчезна. „Кармен, обичам те — рече Гнор, — искам да те целуна по устните. Чуваш ли ме оттук?“

Притегателният образ изведнъж се изясни пред напрегнатото му чувство, почти се въплъти. Това беше малка, мургава, прекрасна глава; като се усмихваше трогателно, Гнор притисна с длани бузите ѝ, вгледа се любовно и ги пусна. Детинско нетърпение го обхвана. Той пресметна приблизително срока, който ги разделяше, и добросъвестно го съкрати наполовина, а после на четвърт. Тази жалка разтуха го накара да стане: той чувствуваше, че не може да лежи повече в спокойна и удобна поза, додето не обмисли положението си докрай.

Влажният зной на гората навяваше дрямка. Лилави, алени и сини цветя се поклащаха в тревата; чуваше се меланхоличното бръмчене на дива пчела, заплетена в мъхнатите стъбла; птици, прелитайки в дълбочината на далечните разтрози, надаваха крясъци, напомнящи негърски оркестър. Вълшебна светлина, игра на цветни сенки и вцепенена зеленина обкръжаваха Гнор; земята дишаше беззвучно с пълни гърди — замислената земя на пустините, кротки и страшни,

като любовния вик на звяра. Слаб шум се зачу встрани; Гнор се обърна, вслуша се, почти уверен в незабавното появяване на непознатия жител на острова. Той се мъчеше да си представи неговата външност.

— Той трябва да е много затворен и високомерен човек, няма какво да губи — рече Гнор.

Птиците млъкнаха; тишината сякаш се колебаеше в размисъл; това беше собствената нерешителност на Гнор; като почака и не издържа, той извика:

— Ениок, чакам ви на същото място.

Безмълвният лес изслуша тези думи и не прибави нищо към тях. Разходката досега не беше дала нищо на Гнор, освен уморително и безплодно напрежение. Той постоя известно време, като мислеше, че Ениок е забравил посоката, после бавно тръгна назад, към брега. Необяснимо силно безпокойство го гонеше във от гората. Той вървеше бързо, като се мъчеше да разбере къде е изчезнал Ениок; задоволи го накрая най-простото обяснение: неизвестният и Ениок са се увлекли в разговор.

— Ще завържа лодката — рече Гнор и си спомни, че е едва извлечена на пясъка. — Те ще дойдат.

Водата, пронизана от блясъка на мокрите пясъчни плитчини, блесна пред него през покрайнината на гората, но лодката я нямаше. Сандъкът лежеше на предишното си място. Гнор се приближи до водата и вляво, където пъстрата стена на скалата разделяше брега, видя лодката.

Ениок гребеше, като размахваше силно веслата; той гледаше надолу и не забелязваше Гнор.

— Ениок! — рече Гнор; гласът му прозвуча ясно в тишината на прозрачния въздух. — Къде отивате? Мигар не чухте, че ви виках?

Ениок рязко удари с веслата, не вдигна глава и продължи да кара. Сега той се движеше сякаш по-бързо, отколкото преди минута; разстоянието между скалата и лодката явно намаляваше. „Канарата ще го скрие — помисли Гнор — и тогава съвсем няма да ме чуе.“

— Ениок! — извика отново Гнор. — Какво искате да правите?

Човекът в лодката вдигна глава и се загледа право в лицето на Гнор така, сякаш на брега нямаше никой. Още продължаваше неловкото и странно мълчание, когато изведнъж, случайно, на

искрящия червеникав пясък Гнор прочете едно изречение, написано с дулото на пушка или с парче дърво: „Гнор, вие ще останете тук. Спомнете си музиката, Кармен и билиярда на разсъмване.“

Първото, което почувствува Гнор, беше тъпа болка в сърцето, желание да се разсмее и гняв. Спомените против волята му шеметно бързо го запокитиха назад, в миналото; легион дребни неща, на времето си нищожни, се разсипаха и заеха своите места в кръга на миналите дни с увереността на войници, които по време на тревога се спускат към местата си, дочули рога на тръбача. Гола, кимаща убедителност гледаше Гнор в лицето. „Ениок, Кармен, аз — долови изведнъж Гнор. — Аз не съм виждал, бил съм сляп, така...“

Той бавно се отдръпна от написаното, като че пред него се отвори пропаст. Гнор стоеше досам водата, навеждаше се, за да разгледа по-добре Ениок; той вярваше и не вярваше; струваше му се безумие да вярва. Главата му издържа редица звънки удари на страх и се изпълни с шум; ликуващият океан стана подъл и отвратителен.

— Ениок! — рече Гнор с твърд и ясен глас — последно усилие на отровената му воля. — Вие ли написахте това?

Няколко секунди трая мълчанието. „Да“ — донесе вятърът. Тази дума беше произнесена тъкмо с оня тон, който Гнор очакваше — циничен. Той стисна ръце, като се мъчеше да сдържи нервния трепет на пръстите си; небето бързо потъмняваше; океанът, накичен на хоризонта с гъсти като блатна леща облаци, се завъртя и олюля в надвисналата мъгла. Гнор влезе във водата; той се движеше несъзнателно. Вълна покри коленете, бедрата, опасва гърдите му, той се спря. Сега беше пет крачки по-близо до лодката; неговото опустошено, разкъсано съзнание отърсваше конвулсивно тежестта на мига и отмаляваше като осъдения на смърт, който отблъсква въжето.

— Това е подлост. — Той гледаше с широко разтворени очи и не мърдаше. Водата се люлееше бавно наоколо, замайваше главата му и лекичко го побутваше. — Ениок, вие извършихте подлост, върнете се!

— Не — рече Ениок. Тази дума прозвуча банално, като отговор на бакалин.

Гнор вдигна револвера и внимателно се прицели. Изстрелът не попречи на Ениок; той гребеше, като бързо се отмяташе назад; втори куршум проби веслото; Ениок го изтърва, улови го и се наведе, очаквайки нови куршуми. В това движение се прокрадна

снизходителната покорност на възрастния, който позволява на детето да го удря с безвредните си, малки ръчици.

Трети път щракна над водата спусъкът; непобедимата слабост на апатията обхвана Гнор; той отпусна ръце като парализиран, но продължаваше да гледа. Лодката се плъзна зад канарата, известно време се виждаше още изплъзващата се кърма, после всичко изчезна.

Гнор излезе на брега.

— Кармен — рече Гнор, — и той ли те обича? Аз няма да полудея, аз имам жена със златна кожа... Името ѝ е Кармен. Вие, Ениок, сте сбъркали!

Той помълча, съсредоточи се върху онова, което го очакваше, и продължи да приказва сам със себе си, като възразяваше на жестоките гласове на сърцето, които го тласкаха към отчаяние:

— Ще ме вземат оттук. Рано или късно ще дойде кораб. Това ще стане тези дни. След месец. След два месеца. — Той се пазареше със съдбата. — Сам ще си направя лодка. Няма да умра тук. Кармен, виждаш ли ме ти? Аз простирам ръце към тебе, докосни ги с твоите, страх ме е.

Болката отстъпи място на негодуванието. Той мислеше със стиснати зъби за Ениок. Гняв и ярост го терзаеха.

— Безсрамна лисицо, гадино — рече Гнор, — ще дойде време да се видим лице срещу лице.

След това станалото му се стори сън, бълнуване, безсмислица. Под краката му скърцаше пясък, *истински* пясък. „Кой и да е ветроходен кораб може да намине тук още тези дни. След много години. Никога.“

Тази дума го порази с убийствената точност на своето значение. Гнор падна ничком на пясъка и се разрида с гневни, огнени сълзи, тежките сълзи на мъж. Прибойт се засили; ленивият тътнеж на вълните му каза с гръмкия си шепот: „Отшелникът на Аш.“

— На Аш — повтори кипналият пясък.

Човекът не мърдаше. Слънцето, склонило на запад, докосна канарата, опръска тъмната ѝ стена с течен огън и хвърли върху брега на Аш сянка — вечерната тъга на земята. Гнор стана.

— Ениок — рече той със своя обикновен, тих гръден глас, — аз ще отстъпя пред времето и необходимостта. Играта на моя живот не е свършила. Това е стара, хубава игра; не бива да се остави на средата и

дните не са карти; над техните трупове, над погиващите тук безценни
мои дни, кълна ви се, ще стегна разкъсаните краища така здраво, че от
усилието ще ме заболи ръката и в този възел ще захърка вашето гърло!
Надига се вятър. Той ще занесе клетвата ми до вас и Кармен!

IV

Силната буря, която се разрази в центъра на Архипелага, обхвата здравата тримачтовия бриг с неочакваното, малко подходящо за суровата професия на корабите име „Морски скакалец“. Вълните захвърлиха този бриг с изпокъсани въжета, ранен в платната, стенгите и ватерлинията, далече настрана от обикновения търговски път. На разсъмване се показва земя. Единствената оцеляла котва с гърмол полетя на дъното. Денят премина в обикновените след авария работи и едва вечерта всички, като се почне от капитана и се свърши с готвача, можаха да си дадат известна сметка за своето положение. Тази лаконична сметка се изразяваше напълно с три думи: „Дявол знае какво!“

— Роз — рече капитанът, който изпитваше истинско страдание, — това е корабният дневник и в него няма място за различни заврънкулки. Защо вие, празна бутилко, сте нарисували тази къщичка за скорци?

— Къщичка за скорци! — Забележката смути Роз, но оскърбеното самолюбие, тозчас нагости смущението с хубав ритник. — Къде сте виждали такива къщички за скорци? Това е госпожица. Аз ще я задраскам.

Капитан Мард затвори съвсем лявото си око и от това дясното му око стана непоносимо презрително. Роз удари с пестник по масата, но се укроти.

— Аз я задрасках, като капнах мастило върху нея; помиришете, ако не виждате. Дневникът се намокри.

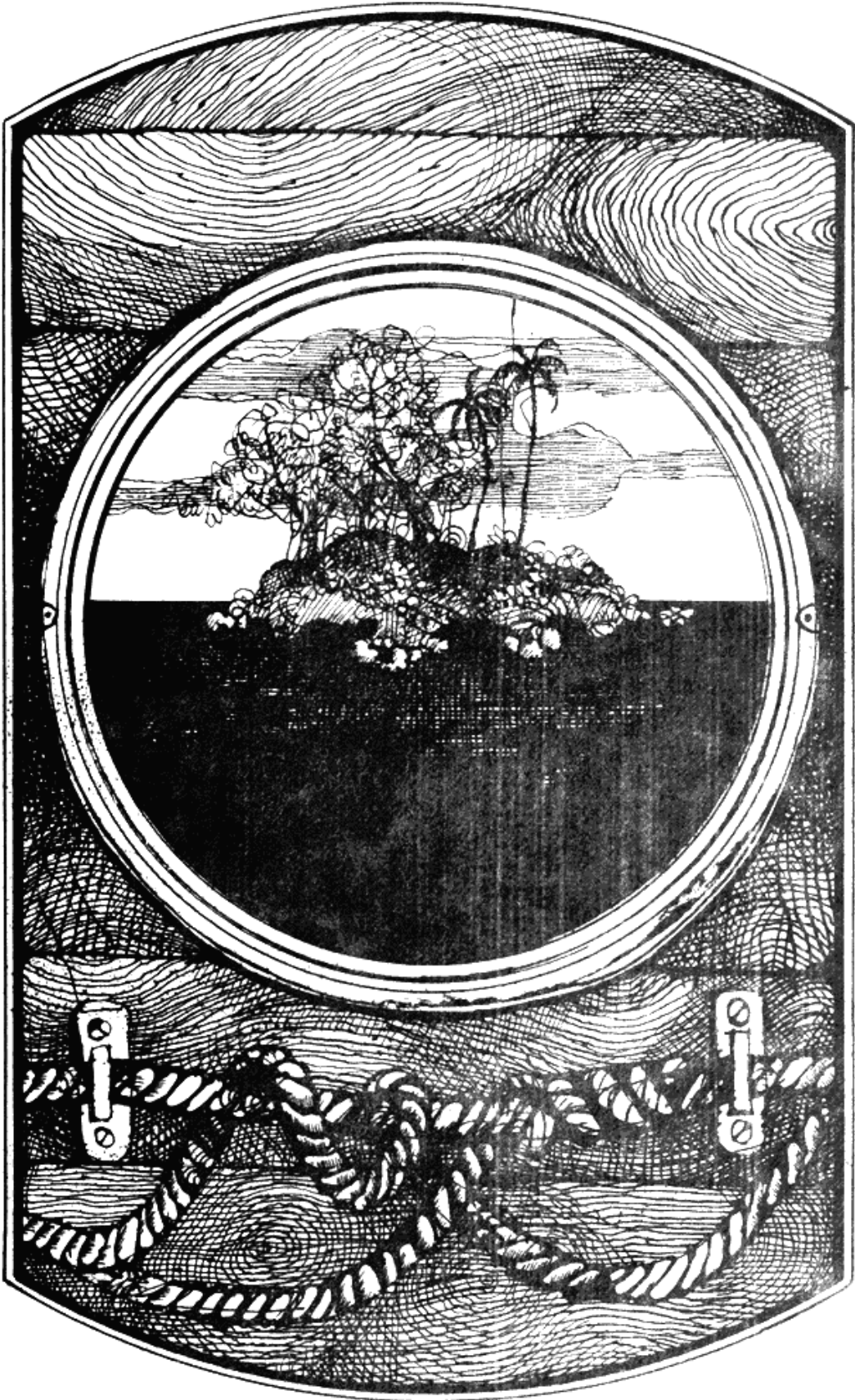
— Вярно — рече Мард, като опипваше влажните, прошнуровани листа. — Плисна вълна в каютата. Аз също се измокрих. Аз и ахтерщевенът се измокрихме еднакво. А вие, Алигу?

Третият от тази група, почти грохнал от умора на масата, на която седеше, рече:

— Спи ми се...

В каютата висеше фенер, който озаряваше трите глави със сенки и светлина, както в старинните портрети. Ъглите на помещението, затрупани от събраните в една купчина сгъваеми дрехи и инструменти, напомняха мазе на вехтошар. Бригът се поклащаше; раздразнението на океана не стихва отведнъж. Изпуснал жертвата си, той фучи и се мръщи. Мард се облакът на масата, свел над чистата страница на дневника конското си лице, на което блестяха умни, мрачни очи. Той почти нямаше мустаци, а брадичката му приличаше на каменен блок в миниатюр. Дясната ръка на Мард, отекла от натъртването, висеше на пешкир, превързан през врата.

Роз зашари с перо във въздуха, като рисуваше зигзаги и арабески; той чакаше.

— Хайде, пишете — рече Мард, — пишете: захвърлени сме по дяволите, не се знае защо; пишете така... — Той задиша тежко, всяко усилие на мисълта страшно го притесняваше. — Почакайте. Не мога да се опомня, Алигу, все още ми се струва, че се блъскам о площадката, а над мене Роз се мъчи напразно да задържи кормилото. Не обичам тази мръсна вода.

— Имаше буря — рече Алигу, като се пробуди и отново изпадна в сънно състояние. — Имаше буря...

— Свеж вятър — поправи го методично Роз. — Свеж... Съвсем дребна работа.

— Ураган.

— Обикновено немирство на атмосферата.

— Водо- и въздухотресене.

— Нищожен бриз.

— Бриз ли? — Алигу благоволи да се пробуди и заспивайки отново, рече: — Ако това беше, както вие казвате, обикновен бриз, тогава да не съм повече Алигу.

Мард се опита да направи жест с натъртената си дясна ръка, но почервения от болка и се разсърди.

— Океанът кашляше — рече той — и ни изплю... Къде? Къде сме? И какво сме сега?...

— Слънцето залезе — съобща влезлият в каютата боцман. — Утре заранта ще научим всичко. Вдигна се гъстата мъгла; вятърът поотслабна.

Роз остави перото.

— Ако ще пиша — да пиша — рече той, — иначе ще затворя дневника.

Алигу се събуди за тридесет и втори път.

— Вие — прозина се той с онази сладострастна грациозност, от която столът пращи — забравихте дрипавия огняр на Стоманения рейд. Какво ви струваше да превозите клетника? Той молеше така мило. Има излишни легла и сухари. Вие му отказвахте, Мард, той гласно ви прати по дяволите — и вие отидохте по дяволите. Няма защо да се оплаквате.

Лицето на Мард се наля с кръв.

— Нека тънконогите франтове с батистени кърпички да карат пътници; докато аз съм капитан на „Морския скакалец“, при мене такъв баласт няма да има. Аз съм товарен платноход.

— Ще има — рече Алигу.

— Не ме дразнете.

— Да се обзаложим от скука.

— За какъв срок?

— За година.

— Добре. Колко залагате?

— Двадесет.

— Малко е. Искате ли петдесет?

— Все едно — рече Алигу, — паричките са мои, вас не ви върви на лека печалба. Аз спя.

— Искат — проговори Мард — да се проваля с пътника. Глупости!

От палубата долетя тропот, взрив от смях; океанът му пригласяше с печално бучене. Виковете се усилиха; отделни думи проникнаха в каютата, но беше невъзможно да се разбере какво се е случило. Мард погледна въпросително боцмана.

— Какво правят? — попита капитанът. — Какво веселие е това?

— Ще видя.

Боцманът излезе. Роз се вслуша и рече:

— Матросите са се върнали от брега.

Мард се приближи до вратата, бутна я нетърпеливо и удържа хвръкналата от вятъра шапка. Тъмният силует на кораба шумеше от развълнувани, тревожни гласове; всред тълпата матроси на шканците блестеше светлина; в светлината чернееха рамене и глави. Мард разбута хората.

— По какъв случай тоя бал? — рече Мард. Фенерът стоеше в краката му, светлината падаше на палубата. Всички мълчаха.

Тогава, като погледна право пред себе си, капитанът видя лицето на един непознат човек, мургаво, потрепващо лице, с неподвижни искрящи очи. Беше без шапка. Тъмните му коси падаха под раменете. Беше облечен с доста измачкан костюм с градска кройка, носеше високи ботуши. Погледът на непознатия минаваше бързо от лице на лице; поглед, вкопчващ се като хващаща здраво ръка.

Изуменият Мард се почеса по лявата буза и шумно въздъхна; изби го тревога.

— Кой сте вие? — попита Мард. — Откъде сте?

— Аз съм Гнор — рече непознатият. — Матросите ме доведоха. Аз живея тук.

— Как? — попита пак Мард, забравил за болната си ръка; той едва се сдържаше да не извика срещу измъчващото го със своята загадъчност събрание. Лицето на непознатия караше капитана да се мръщи. Той не разбираше нищо. — Какво казвате?

— Аз съм Гнор — рече непознатият. — Доведе ме вашата лодка... Аз съм Гнор.

Мард погледна матросите. Мнозина се усмихваха с напрегнатата, неловка усмивка на хора, обзети от остро любопитство. Боцманът стоеше отляво на Мард. Той беше сериозен. Мард не беше свикнал на мълчание и не понасяше загадките, но по изключение не избухна: тихият мрак, изпълнен с тъга и големи звезди, възпря неговото избухване със странна сила, задължителна като тросната повеля.

— Ще се пръсна — рече Мард, — ако не узная тутакси каква е работата. Говорете.

Тълпата се раздвижи; от нея излезе един възрастен матрос.

— Той — започна матросът — стреля два пъти в мене и веднъж в Кент. Ние не го закачахме. Той тръгна срещу нас. Четирима от нас мъкнеха дърва. Беше още светло, когато попаднахме на него. Кент, когато го видял, отначало се изплашил, после ме повика; тръгнахме заедно. Той излезе от каменната пролука срещу водата. Дрехите му бяха съвсем други — не тези, които има сега. Досега не съм виждал такива дрипи. Козината от кожата по него стърчеше като трева по изгнил покрив.

— Това е малък остров — рече Гнор. — Живея отдавна тук. От осем години. Трудно ми е да говоря. Твърде много и отдавна мълча. Отвикнал съм.

Той старателно разчленяваше думите, рядко им даваше необходимия израз, а от време на време правеше паузи, през които устните му не преставаха да се движат.

Матросът изплашено погледна Гнор и се обърна към Мард:

— Той стреля с револвер, после се закри с ръка, извика и стреля още веднъж. Нещо ме удари по главата, аз паднах, мислех, че ще спре.

Кент тичаше срещу него, но като чу третия изстрел, отскочи настрана. Повече не стреля. Повалих го на земята. Той сякаш се зарадва от това, защото не се обиди. Помъкнахме го към лодката, той се смееше. Тогава между нас, досам водата, стана малко обяснение. Аз нищо не можех да разбера, тогава Кент ме вразуми. „Той иска — рече Кент — да го оставим да се преоблече.“ Едва не пукнах от смях. Ала без да го изпускаме нито крачка, тръгнахме натам, накъдето ни водеше — и какво мислите?... Той имаше, знаете ли, малък гардероб в една каменна ракла, нещо като моето сандъче. Докато навличаше премяната си и превързваше цицината на главата си, Кент ми рече: „Слушай, той е от претърпелите корабокрушение, чувал съм такива истории.“ Тогава този човек ме хвана за ръка и ме целуна, а после целуна и Кент. Да си призная, беше ми чоглаво на душата, задето го ударих два пъти, когато го настигнах...

— Защо вие — рече Мард, — защо вие сте стреляли по тях? Обяснете.

Гнор гледаше отвъд старото лице на Мард — в тъмнината.

— Разберете — продума той с особено усилие на гласа, което накара мнозина да трепнат, — осем години. Сам. Слънце, пясък, лес. Безмълвие. Една вечер падна мъгла. Чуйте: видях лодка; тя идеше откъм морето: в нея имаше шест души. Пясъкът шуми. Хората слязоха на брега, викат ме, смеят се и ми махат с ръце. Аз се затичах, запъхтян, но не можах да кажа дума, нямах думи. Те всички стояха на брега... живи лица, както сега вие. Изчезнаха, когато бях до тях, на по-малко от пет крачки. Мъглата отнесе лодката. Дигна се мъглата. Всичко беше по старому. Слънце, пясък, безмълвие. И море наоколо.

Моряците се събраха по-близо, някои се повдигнаха на пръсти, дишайки във вратовете на предните. Други се обръщаха, сякаш търсеха да споделят впечатлението си със същество, по-висше от човек. Тишината стигна до крайно напрежение. Един дрезгав глас рече:

— Мълчете.

— Мълчете — подхвана друг. — Оставете го да се изкаже.

— Така се случваше много пъти — продължаваше Гнор. — Свърших с това, че почнах да стрелям. Гърмежът унищожаваше видението. След това обикновено цял ден не можех да ям. Днес не повярвах; както винаги, не повече. Тежко е да си сам.

Мард поглади болната си ръка.

— Как се казвате?

— Гнор.

— На колко години сте?

— На двадесет и осем.

— Какъв сте?

— Син на инженер.

— Как сте попаднали тук?

— Това — рече неохотно Гнор — ще разправа само на вас.

Гласовете им твърдо и тежко се губеха в тъмнината на морето: мрачен — единият, звънък — другият; гласове на различни хора.

— Вие сте чисто облечен — продължаваше Мард, — това е необяснимо за мене.

— Пазех се — рече Гнор — за по-добри дни.

— Вие сте се обръснали също?

— Да.

— С какво се хранехте?

— С каквото се случи.

— На какво се надявахте?

— На себе си.

— И на нас ли също?

— По-малко, отколкото на себе си. — Гнор тихо, но изразително се усмихна и всички лица отразиха тази усмивка. — Вие можехте да срещнете труп, идиот или човек. Аз не съм труп и не съм идиот.

Роз, застанал зад Гнор, здраво го стисна за рамото и като извади кърпа от джоба си, шумно се изсекна; той беше във възторг.

Ироничният поглед на Алигу се спря на Мард. Те се гледаха един друг в очите като авгури, които прекрасно разбират каква е работата. „Ти загуби баса, май“ — говореше лицето на щурмана. „Ще видиш как ще те хързулна“ — отвърна погледът на Мард.

— Елате насам — рече капитанът на Гнор. — Елате с мене. Ще си поприказваме долу.

Те излязоха от кръга; множество очи изпратиха високия силует на Гнор. След една минута на палубата останаха три групи, които разговаряха полугласно за тайните на морето, за суеверията, за душите на умрелите, за потъналата земя, за огнения бриг от Калифорния. Четиринадесет възрастни момчета, като се пулеха страшно и

тайнствено кашляха, говореха си за белезите на пиратите, за странствуванията на проклетото буре с водка, за миришещите на риба сирени, за подводната пещера, пълна със златни кюлчета. Въображението им, разтърсено като от гръм, се носеше през глава. Макар че допреди малко очакваха неумолимата и сигурна смърт, те забравиха за това; опасността от гибел беше за тях в кръга на делничното, за нея не си струваше да се приказва.

Светлината на забравения фенер изтръгваше от тъмнината плътно затворения люк на трюма, борда и долната част на вантите. Алигу вдигна фенера; сенките прескочиха борда.

— Вие ли сте, Мард — рече Алигу, като доближи фенера до лицето на идващия. — Да, вие сте, телето не греши. А той?

— Всичко е наред — отвърна предизвикателно Мард. — Няма защо да се безпокоите, Алигу.

— Добре, но вие загубихте баса.

— А може би вие?

— Как — възрази щурманът учуден, — тук ли ще го оставите? А не се ли страхувате от бунт?

— И аз не съм от камък — рече Мард. — Той ми разправи една мръсна история... Не, сега няма да говоря за това. Макар че...

— Хайде! — От нетърпение Алигу пристъпваше от крак на крак. — Слагай парите на бурето!

— Оставете ме на мира!

— Тогава позволете да ви честитя пътника.

— Пътника ли? — Мард се приближи до фенера и Алигу видя злорадото му, тържествуващо лице. — Пресъблазнителний и прескъпи Алигу, вие сбъркахте. Аз го наех за два месеца пазач на моите сватбени свещници, а заплатата му платих предварително, за което имам разписка; запомнете това, жестоки Алигу, и си останете със здраве.

— Виж ти, майстор — рече слисан щурманът след дълго, неприятно мълчание. — Добре, удръжете от моята заплата.

V

На перваза седеше човек. От височината на третия етаж той гледаше долу вечерната суетня на улицата. Къщата, паважът и човекът трепереха от грохота на колите.

Човекът седя дълго — докато черните ъгли на покривите потънаха в чернилката на нощта. Уличните светлини хвърляха долу живи сенки: сенките на минувачите се догонваха, сянката на коня местеше нозе. Малките петна от фенерите на каретата препускаха беззвучно по паважа. Черната дупка на пресечката, пълна с фантастични силуети, с жълти от светлината прозорци, с улично свиркане и глъчка, напомняше живота на плъхове в боклукчийска яма, осветена от ръждясалия фенер на вехтошаря.

Човекът скочи от перваза, но скоро си намери ново занимание. Взе да пали и гаси електричеството, като се мъчеше да улучи с поглед предварително набелязаната точка върху тапетите; стаята блясваше и се губеше, подчинявайки се на щракането на ключа. Човекът силно се отегчаваше.

Кой знае с какво щеше да се занимае след това, ако до края на вечерта беше останал самичък. От известно време му доставяше тихо удоволствие да седи в къщи, като прекарва безцелни дни, лишени от грижи и развлечения, от интересни мисли и дела, да гледа през прозореца, да се рови в стари писма и с тях да се отделя от настоящето; не го влечеше никъде и нищо не му се искаше; имаше добър апетит, здрав сън; вътрешното му състояние напомняше в миниатюр прозявката на човек, който се е уморил от някой заплетен ребус и накрая е захвърлил това занимание.

Така изморява животът и така се проявява у мнозина умората; душата и тялото се задоволяват с глупости и отговарят на всичко с гримаса на сиво равнодушие. Ениок обмисли този въпрос и откри, че остарява. Но и това му беше безразлично.

На вратата се почука: отначало тихо, после по-силно.
— Влезте — рече Ениок.

Човекът, който прекрачи прага, се спря пред Ениок, затвори вратата с ръка зад себе си и леко се наведе в напрегнато очакване. Ениок го изгледа втренчено и се отдръпна в ъгъла; не беше по силите му да забрави това лице, мускулесто, с малка брадичка и малка уста.

Влезлият, застанал на вратата, изпълваше със себе си света; и Ениок, олюлян от биещ в главата му тревожен камбанен звън, видя ясно това лице такова, каквото беше то преди, отдавна. Сърцето му за един нетърпим миг престана да бие; изтръпнал и слисан, той търкаше мълком ръце. Гнор шумно въздъхна.

— Това сте вие — глухо рече той. — Вие, Ениок. Ето ни заедно. Радвам се.

Двамата, застанали един срещу друг, мъчително бледнееха, като се усмихваха със стиснати уста.

— Измъкна се! — извика Ениок. Това беше болезнен вопъл на ранен. Той удари силно с пестник по масата, като си разкървави ръката; събрал всичката сила на волята си, той овладя, доколкото беше възможно, разиграните си нерви и се изправи. Беше извън себе си.

— Това сте вие! — повтори Гнор, като се наслаждаваше. — Това сте вие! От глава до пети, в цял ръст... Мълчите ли? Осем години чаках тази среща! — Нервното му, вбесено лице трепереше от конвулсия. — Очаквахте ли ме?

— Не. — Ениок се приближи до Гнор. — Знаете ли, това е катастрофа. — Обуздам страха си, той изведнъж рязко се промени и стана такъв, какъвто беше винаги. — Аз лъжа. Много се радвам, че ви виждам, Гнор!

Гнор се засмя.

— Вие едва ли ми се радвате, Ениок. В душата ми се надигат много, твърде много мисли и чувства... Ако можех да стоваря отведнъж всичко върху главата ви! Стига викове. Аз утихнах.

Той млъкна; страшно спокойствие, наподобяващо неподвижността на работещ парен котел, му даде сили да говори понататък.

— Ениок — рече Гнор, — да продължим нашата игра.

— Аз живея в хотел — Ениок сви рамене в знак на съжаление. — Неудобно е да преча на съседите. Изстрелите са малко популярна музика... Но ние, разбира се, ще измислим нещо.

Гнор не отговори; навел глава, той мислеше как може да излезе жив оттук. „Затова пък до края ще стоя прав и Кармен ще научи за това. Парченцето олово ще осмисли всичките ми осем години, като точката в мишената.“

Ениок го гледа дълго. Любопитството е неизчерпаемо.

— Вие как...? — поиска да попита Ениок. Гнор го прекъсна.

— Не е ли все едно? Аз съм тук. А вие, вие как затворихте устата на хората?

— Парите — късо рече Ениок.

— Вие ме плашите — заговори Гнор. — Може би сега съм спокоен наглед, но душно и тясно ми е с вас, въздухът, който дишате, ми е противен. За мене вие сте повече от враг — вие сте моят ужас. Можете да ме гледате, колкото щете. Аз не съм от ония, които прощават.

— Защо прощаване? — рече Ениок. — Винаги съм готов да заплатя. Думите сега са безсилни. Грабна ни ураган; който не си разбие челото, той е правият.

Той запуши с леко треперещи пръсти една пура и смукна силно, гълтайки жадно дима.

— Да хвърлим жребий.

Ениок кимна с глава, позвъни и рече на лакея:

— Донесете вино, пури и карти.

Гнор седна до масата; тягостно вцепенение го прикова на стола; той дълго седя, покрусен, стиснал ръце между коленете си, като се мъчеше да си представи как ще стане всичко; подносът звънна в лакътя му; Ениок се отдръпна от прозореца.

— Ще направим всичко прилично — без да повишава глас, рече той. — Това вино е по-старо от вас, Гнор; вие сте се измъчвали в горите, целували сте Кармен, учили сте и сте се родили, а то е лежало вече в избата. — Той наля вино на себе си и на Гнор, като се стараеше да не го разлее. — Ние, Гнор, обичаме една жена. Тя предпочете вас, а моята страст поради това стигна до чудовищни размери. И това може би е моето оправдание. А вие биете в целта.

— Ениок — захвана Гнор, — едва сега ми дойде наум, че при други обстоятелства ние може би нямаше да бъдем врагове. Но това е така, между другото. Аз искам справедливост. Главата ми се облива в сълзи и кръв при мисълта за онова, което преживях. Но аз го преживях,

слава богу, и залагам живот срещу живот. Отново ще има какво да рискувам, не по ваша вина. Много са моите бели коси, а нямам още трийсет години. Търсих ви упорито и дълго, работех като кон, за да печеля пари, премествах се от град в град. Сънувах ви. Вас и Кармен.

Ениок седна срещу него; поел чашата в лявата си ръка, с дясната разпечата колодата карти.

— Черната ще отговори за всичко.

— Добре. — Гнор протегна ръка. — Позволете аз да започна. А преди това ще пия.

Той взе чашата и като отпиваше от нея, изтегли една карта. Ениок задържа ръката му и рече:

— Картите не са размесени.

Той почна да размесва картите, дълго ги разбърква, после ги разгъна като ветрило на масата, с гръб нагоре.

— Щом искате, почнете пръв.

Гнор взе една карта, без да размисля, първата, която му попадна под ръката.

— Вземете вие.

Ениок избра от средата, искаше да я погледне, но размисли и погледна партньора си. Очите им се срещнаха. Ръката на всеки лежеше върху картата. Не беше така лесно да я вдигнеш. Пръстите не се подчиняваха на Ениок. Той направи усилие, за да ги накара да го слушат, и хвърли асо купа. Червената бройка блесна като светкавица, радостно — за единия, мрачно — за другия.

— Шестица каро — рече Гнор, като откри своята. — Да почнем отново.

— Това е като двоен изстрел. — Ениок вдигна пръсти над колодата и като се побави, взе крайната.

— Ето тази беше до нея — забеляза Гнор, — тя ще бъде моя.

— Купи и каро светят в очите ви — рече Ениок, — пики в моите. — Той се успокои — първата карта беше по-страшна, — но чувствуваше нейде вътре, че това ще свърши зле за него. — Открийте отначало вие, иска ми се да продължа удоволствието.

Гнор вдигна ръка, показа вале купа и го хвърли на масата. Конвулсия стисна гърлото му, но той се сдържа, само очите му блеснаха със странна и зловеща веселост.

— Така си е — рече Ениок, — картата ми е тежка; предчувствието, изглежда, няма да ме измами. Двойка пика.

Той я накъса на множество парченца, подхвърли ги нагоре и бели струйки, нашарили въздуха, застлаха масата с бели, неравни петна.

— Смърт на двойката — проговори Ениок, — смърт и за мене.

Гнор го погледна втренчено, стана и тури шапката си. В душата му нямаше жал, но усещането на близката чужда смърт го караше да преживее една отвратителна минута. Той потърси подкрепа в спомените си: бледите дни на отчаянието, станали от гроба на Аш, обкръжиха Гнор като зловец хоровод; правият е той.

— Ениок — внимателно рече Гнор, — аз спечелих и се оттеглям. Отдайте своя дълг на съдбата без мене. Но аз имам една молба: кажете защо се събудихме тримата в един ден, когато вие, както изглежда, бяхте решили вече моята участ? Можете и да не отговорите, не настоявам.

— Причината е цветето от Ванкувър — не отговори веднага Ениок и взе трета пура. — Ще ви направя нещо като малка изповед. Цветето донесох аз, не помня името му; то е малко, зелено, с кафяви тичинки. Венчето му се разтваря всяка сутрин, затваря се към единайсет. Предния ден казах на оная, която продължавам да обичам: „Станете рано, ще ви покажа един каприз на растителния свят.“ Вие познавате Кармен, Гнор: трудно ѝ е да откаже на друг дори едно малко удоволствие. Пък и това е доста интересно. Сутринта самата тя беше като цвете. Излязохме на терасата. Аз носех в ръцете си сандъчето с растението. Венчето, подобно на скакалец, бавно разперваше листенца. Те се изравняваха, налягаха се и цветето почна да се поклаща от ветреца. То не беше съвсем красиво, но беше оригинално. Кармен гледеше и се усмихваше. „То диша — рече тя, — толкова мъничко.“ Тогава аз я хванах за ръката и ѝ казах това, което дълго ме измъчваше, казах ѝ своята любов. Тя се изчерви, като ме гледеше втренчено и отрицателно клатеше глава. Лицето ѝ ми каза повече, отколкото старата дума „не“, на която съвсем не ме бяха приучили жените. „Не — рече тя студено, — това е невъзможно. Прощавайте.“ Тя постоя известно време, замислена, после отиде в градината. Настигнах я, болен от мъка, и продължих да ѝ говоря не знам какво. „Опомнете се“ — рече тя. Извън себе си от страст, аз я прегърнах и целунах. Тя замря; притиснах я до сърцето си и я целунах по устните,

но силите ѝ тутакси се върнаха, тя извика и се изтръгна. Така беше. Аз можех само да ви отмъщавам; аз отмъщавах. Бъдете уверен, че ако се бяхте спънали в черната карта, нямаше да ви спра.

— Зная това — възрази спокойно Гнор, — двама не можем да живеем на света. Прощавайте.

Детското живее у човека до стари години — Ениок задържа Гнор с поглед и му запречи вратата.

— Вие — рече самолюбиво той, — вие, гъвкава човешка стомана, трябва да помните, че сте имали достоен противник.

— Вярно — отвърна сухо Гнор, — плесница и ръкостискане — с това бих ви изразил целия. По известна причина няма да направя първото. Приемете второто.

Те си подадоха ръце, стиснаха си един другиму пръстите. Това беше странно, злобно и замислено ръкостискане на силни врагове.

Затворената от Гнор врата прекъсна последния им поглед, Ениок наведе глава.

— Оставам с такова чувство — прошепна той, — като че е имало шумен, шеметен, страшно хубав бал; той трая дълго и всички са изморени. Гостите са се разотишли, стопанинът е останал сам; една след друга гаснат свещите, настъпва мрак.

Той се приближи до масата, намери, като разхвърля картите, револвера и с дулото му се почеса по слепоочието. Досегът на студената стомана до горещата кожа беше почти приятен. После взе да си припомня живота и се учуди: всичко в него му изглеждаше старческо и глупаво.

— Можех да го измамя — рече Ениок, — но не съм свикнал да бягам и да се крия. А това би било неизбежно. За какво? Аз взех от живота всичко, каквото исках, освен едно. И с това „едно“ си строших главата. Не, всичко стана някак съвсем навреме и импозантно.

— Глупава смърт — продължаваше Ениок, като въртеше барабана на револвера. — Досадно е да умреш *така*, от куршум. Аз мога да измисля нещо друго. Какво — не зная; трябва да се поразходя.

Бързо се облече, излезе и тръгна да скита по улиците. В туземните квартали светеха маслени фенери от червена и синя хартия; миришеше на загоряло масло, на отпадъци, на мазен прах. Лепкав мрак изпълваше пресечките; дрънчаха самотни ръчни колички; фантастичните контури на храмовете блещукаха с редки светлини.

Паважът, осеян с обелки от плодове, със слама и парчета накъсани вестници, обкръжаваше подножието на уличните фенери със светли дискове; сновяха минувачи; високи, завити до очите жени вървяха с бавна походка; черните им очи, замъглени от влажен блясък, канеха на орфаните рогозки, при купчината голи деца и мръсния петел на семейството, който поглажда брада зад чашата с портокалова вода.

Ениок вървеше, свиквайки с мисълта за близката си смърт. Зад ъгъла се разнесе меланхоличният стон на туземен барабан, пронизителният вой на рогове — адска музика съпровождаше нощната религиозна процесия. Тутакси иззад старата къща се изсипа гъста тълпа; отпред, като се кривяха и размахваха тояги, тичаха насам-натам налудничави пророци: орляк хлапета се мъкнеха отстрани; на високи, украсени с резба пръчки се люлееха малки фенери, изображения на светии, сгърчени тъмни идоли, напомнящи свирепи младенци в майчина утроба; полуосветеното море от глави се притискаше около тях с вопли и ридания; блестеше мъждивата позлата на дървото; металическите хоругви, блъскани една от друга, звъняха и дрънчаха.

Ениок се спря и се усмихна; дойде му наум една дръзка мисъл. Решил да умре шумно, той бързо подири с очи най-почтения, окичен с дрънкалки старец. Старецът имаше строго, развълнувано и молитвено лице; Ениок се разсмя; тежките, неравномерни удари на сърцето му за миг пресякоха неговото дишане; после, почувствувал, че се руши връзката му с живота и тъмен ужас замайва главата му, той се спусна сред навалицата.

Процесията спря; мургави рамене блъскаха Ениок от всички страни; смесеното, горещо дишане, миризмата на пот и восък го зашеметиха, той се олюля, но не падна, вдигна ръце и като разтърсваше грабнатия от стареца идол, викна с всички сили:

— Танцувачи, голи маймуни! Плюйте на своите дръвчета! Вие сте много забавни, но ми дотегнахте!

Свирепият рев го възбуди; в изстъпление, без да съзнава вече какво прави, той запрати идола в първото обезобразено от злоба кафяво лице; пръстеният бог се разби в паважа на парчета. В същото време резлив удар по лицето повали Ениок; взрив на ярост премина над него; тялото му затрепера и се изпъна.

Като приемаше последните, доубиващи го удари на фанатиците, Ениок, обхванал с ръце главата си, обляна с кръв, чу ясен, идещ като че

отдалече глас; този глас повтори собствените му неотдавнашни думи:
„Балът свърши, разотидоха се гостите, стопанинът остана сам. И
мрак покрива залите.“

VI

„Човекът има власт над миналото, настоящето и бъдещето.“

След като помисли това, Гнор се обърна към миналото. Там беше младостта му: нежните, озаряващи душата гласове на чистата любов; пленително-замайващият главата ужас от все по-пълно и по-радостно звучащия живот; тъмният ад на мъката — осем години на потрес, на безумна жажда, на сълзи и проклетия — чудовищен, безобразен жребий; шега на времето; планина, срината върху едно дете; слънце, пясък, безмълвие. Дни и нощи на молитви, отправени към самия себе си: „Спаси се!“

Той стоеше сега сякаш на върха на планина, дишаше още зачестено и уморено, но с отдъхващо тяло и освободена душа. Миналото лежеше на запад, в страната на светлите възгласи и уродливите сенки; той гледа дълго натам, където всичко имаше едно име — Кармен.

И като прости на миналото, като го унищожи, той остави само името — Кармен.

В настоящето Гнор виждаше себе си, изгорен от безгласна любов, от многогодишно страдание, окаменяло в едно желание, по-силно от закона и радостта. Той беше обзет от мъка, която увеличаваше с всеки ден силата му да я понася. Това беше югът на живота, неговото знойно пладне; горещи, сини сенки, жажда и ромон на невидим още извор. Всичко имаше едно име — Кармен. Само едно имаше той в настоящето — името, обвеяно с вълнение, боготвореното име на жената със златна кожа — Кармен.

Бъдещето беше разумен изток, утринник, звезда, гаснеща над чудна мъгла, радостна бодрост на зора, сълзи и смях на земята; бъдещето можеше да има само едно-единствено име — Кармен.

Гнор стана. Звънливата тежест на секундите го душеше. От време на време пълният блясък на съзнанието му го изправяше на крака в цял ръст пред затворената врата на ненастъпилото още щастие; той си спомни, че се намира тук, в този дом, дете всичко му е познато

и страшно близко, а самият той е чужд и ще бъде чужд дотогава, докато се покаже от вратата онази, за която той е свой, роден, близък, загубен, чакан, любим.

Така ли е това? Острата вълна на мисълта падаше, унищожена от вълнението, и Гнор се мъчеше с новото, ужасното, което неговата душа отхвърляше, както религиозният човек отхвърля кощунството, което натрапчиво дълбае мозъка му. Осем години лежаха между тях. Животът на Кармен течеше свой, независим от неговия, и той вече я виждаше, намерила щастието си с друг, да си спомня сегиз-тогиз за него в сънищата си или може би в минути на замисленост, когато скръбната неудовлетвореност от живота бива прекъсната от мимолетно развлечение, от смеха на гостенин, от грижата на деня, от интереса на минутата. Стаята, дето седеше Гнор, му спомняше най-хубавите дни: ниска мебел с цвета на здрача, бледи стени, замислен вечерен прозорец, полуспуснатата завеса с проникваща под нея светлина от съседната зала — всичко живееше също както него с болезнено неподвижен живот, замирайки от очакване. Гнор искаше само едно — чудо, чудото на любовта, на срещата, която да срази мъката, на огнения удар — оня удар, пред който замлъква безсилно езикът, тъй като в света няма радост, по-голяма и неизразима от развълнуваното лице на жена. Той я чакаше кротко като дете; жадно като изнурен любовник; страшно и мълчаливо като човек, който си възстановява правото. В една секунда той преживяваше години; обкръжаваше го свят, пълен с нетърпелива любов; болен от надежда, смутен, усмихващ се, Гнор стоеше и чакаше — и очакването го вцепеняваше.

Ръката, дръпнала завесата на вратата, направи онова, което беше свръх силите на Гнор; той се спусна напред и се спря, отстъпи назад и занемя; всичко, последвало по-нататък, зароби навеки паметта му. И онази, която преди много години му беше изсвирила първата половина на една старинна песничка, влезе в стаята. Лицето ѝ се отдели и удесетори пред очите на Гнор; той я хвана за раменете, безсилен да се владее, забравил какво е казал; звукът на собствения му глас му се стори плах и слаб и с вик, с неизразимото отчаяние на щастието, приемащо глухо и сляпо първата, още мъчителна от риданията ласка, той падна в краката на Кармен, като ги обгърна с ревнивия пръстен на своите разтреперани, измъчени ръце. През коприната на роклята нежната топлина на коленете се долепи до бузата му; той се опиваше

от нея, като притискаше още повече глава, и с мокро от безумни сълзи лице мълчеше, изгубен за всичко.

Мъничките, меки ръце се опряха на главата му, оттласнаха я, обхванаха я и я прегърнаха.

— Гнор, мили мой, мое момче — дочу той след вечност от блажена мъка. — Ти ли си? Аз те чаках — дълго, дълго те чаках и ти дойде.

— Мълчи — рече Гнор, — остави ме да умра тук, в твоите крака. Не мога да сдържа сълзите си, прости ми. Какво стана с мене? Сън ли бе то? Не, по-лошо. Още не смея да зърна твоя поглед, Кармен; не ме изправяй, добре ми е така, винаги съм бил твой.

Тъничката, висока девойка се наведе над човека, който целуваше роклята ѝ. Мигновено и чудесно се промени нейното лице; прекрасно преди, то беше сега повече от прекрасно — радостно, страстно оживено лице на жена. Те седнаха като деца на пода, без да забелязват това, като си стискаха ръцете, като се гледаха един друг в лицето, и всичко, с което двамата бяха живели преди срещата им, опустя.

— Гнор, къде замина ти, къде е твоят живот? Аз не го усещам, не го чувствавам... Нали той е мой, от първата до последната минута... Какво се случи с тебе?

Гнор вдигна девойката високо на ръце, като я притискаше до себе си и я целуваше по очите и устните; тънките ѝ, силни ръце държаха главата му, без да се откъсват, и я привличаха към тъмните си очи.

— Кармен — рече Гнор, — настъпи време да довършиш арията. Аз дойдох при тебе с дълго, любещо усилие: вземи ме, лиши ме от живот, направи каквото искаш. Аз доживях своето. Гледай ме, Кармен, гледай ме и запомни. Аз не съм същият, ти си същата; но ще оздравее душата ми — и още в първото ранно утро няма да остане нищо от нашата раздяла. Ще я заглуши любовта. Не питай; после, когато изчезне това безумие: безумието на твоите колене, на твоето тяло, на твоите очи и думи, на първите думи през тези осем години, ще ти разправя една приказка и ти ще си поплачеш. Сега не бива да плачеш. Нека всички живеят така. Вчера ти ми свири, а днес сънувах, че ние никога вече няма да се срещнем. Побелях от този сън — значи обичам. Това си ти, ти!...

Техните сълзи се смесиха още веднъж — завидни, редки сълзи — и тогава, като отстрани бавно девойката, Гнор, усмихнат, погледна за първи път в нейното устремено към него, бледо от дългите призиви, тъгуващо, мило лице.

— Как съм могъл да живея без тебе — рече Гнор, — сега не мога да разбера това!

— Никога не съм мислила, че си умрял.

— Ти живееше в сърцето ми. Ние ще бъдем винаги заедно. Няма да се отделя нито крачка от тебе. — Той целуваше миглите ѝ; те бяха мокри, мили и солени. — Не питай за нищо, аз още не се владея. Забравих всичко, което исках да ти кажа, когато идех насам. Ето още малко сълзи, последните. Аз съм щастлив!... Но не бива да мислим за това. Да простим на живота, Кармен; той е беден пред нас. Дай да те прегърна. Ето така. И мълчи.

В същото време, но може би малко по-късно от описаната от нас сцена по улицата вървеше един минувач — гладко избръснат господин с живи очи. Вниманието му беше привлечено от звуци на музика. Нейде дълбоко в големия висок дом неизвестен музикант свиреше на пиано втората половина от една ария, добре позната на минувача. Минувачът се спря, както се спират, възползувани от първия случай, малко заетите хора, послуша малко и тръгна нататък, като си тананикаше полугласно тази песничка:

*Забравата скръбна лъжа е за нас,
едничък я гробът познава.
Додето сме живи, за прежната страст
напразно ще търсим забрана.
Остава в сърцето навеки страстта:
море по-дълбоко не знае света.*

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.